

Referanser:

KM 15/16 UKM 04/15, MKR 13/16

Arkivsak: 14/6437 - 5 (16/28151)

Saksdokumenter:

Vedtak fra KM 15/16

Notat fra Kirkelig dialogsenter

Oppfølging av KM-sak 15/16: Religionsmøte og dialog

Innledning:

Vedtaket og merknadene fra «Religionsmøte og dialog» er ambisiøse, og mange tema blir knyttet opp til saken. Dialogarbeidet kan forebygge fremmedfrykt, sørge for bedre integrering, motvirke hatspråk og vold, utvikle og fordype kirkens misjonale og diakonale engasjement, skape nye møteplasser lokalt, regionalt og nasjonalt osv.

Det er spennende å ta tak i disse grensesprengende, overordnede og ambisiøse målsettingene som setter dialog inn i en stor og relevant sammenheng. Det blir tilsynelatende ikke gjort i dette orienteringsdokumentet. Strategiske satsinger og virkemidler står i fokus og skal legge grunnlaget for ambisjonene som er nevnt i merknadene og vedtaket fra Kirkemøtet. Overordnede målsettinger er ikke tapt av syne, men i denne omgang dreier det seg altså i større grad om strategi og politiske valg.

I korthet dreier vedtaket fra Kirkemøtet seg om følgende strategiske satsninger (sterkt forenklet):

1. Kirkelige dialogsentre etableres i bispedømmene og ses i sammenheng med lokale, regionale og nasjonale nettverk.
2. Økt fokus på innhenting og deling av dialogerfaringer.
3. Økt dialogaktivitet lokalt.
4. Forskning, refleksjon, utdanning og utarbeidelse av ressurser/materiell innen dialog.
5. Økt fokus på kristen tro i dialog med samisk spiritualitet.

- 1. Flere dialogsentre i bispedømmene som del av et nasjonalt nettverk, med interne og eksterne finansieringskilder.**

- Samarbeidet med Kirkelig dialogsentre (KD) i Oslo utvides de kommende tre årene (2017-2019) – som nasjonal tilrettelegger og koordinator av satsingen på kirkelige dialogsentre.
- Samarbeidet med KD Bergen og KD Stavanger utvides gjennom insentivmiddelordning for eksisterende arbeid.
- Mellomkirkelig råd ønsker en insentivordning som stimulerer til etableringen av flere KD-er.
- Ved slutten av 2019 er det etablert tre nye KD-er (totalt seks) med to til i etableringsfasen.

Mellomkirkelig råd har de siste seks årene samarbeidet med Kirkelig dialogsentre (KD) i Oslo om en del nasjonale oppgaver og har kjøpt tjenester fra KD disse årene. Dette samarbeidet ønskes videreført og utvidet. Vedlagt dette dokumentet er et notat fra KD som beskriver hvordan arbeidet med å etablere dialogsentre i flere bispedømmer er tenkt gjennomført i en prosjektperiode over tre år (2017-2019).

Hovedfokus i disse planene er etablering av dialogsentre og av et nasjonalt nettverk for dialog. Et slikt prosjekt vil også ha positive ringvirkninger på de andre satsningsområdene som blir nevnt nedenfor.

Økonomi:

«Komiteen ønsker en offensiv satsing på kompetansebygging om religionsdialog. ... etablering [av kirkelige dialogsentre] kan gjøres gradvis gjennom midler til stillinger som er dedikert til arbeidet med dialog, nettverksbygging og kompetanseheving innen feltet. ... en økt satsing på dialog [vil] trolig kreve økte ressurser, og dette bør synliggjøres i kirkens strategiske satsning. Samtidig bør de positive regionale erfaringene fra dialogsentrene med en samarbeidsmodell om økonomien (eksterne og interne finansieringskilder) videreføres.» (Merknadene s. 4).

Kirkemøtevedtaket legger opp til samarbeidsløsninger, hvor en praktisk modell kan være insentivordninger (belønningsordning) der etableringen av et senter i et bispedømme (knyttet opp til ressurser for arbeid med dialog) utløser midler fra sentralt hold over en viss periode. Dette bør også tilfalle allerede etablerte sentre for tilsvarende perioder.

For eksempel kan allokering av stillingsmidler i et bispedømme utløse penger i samme størrelse fra sentralkirkelig hold, med en øvre ramme for det sentralkirkelige bidraget. Det vil kunne gjøre det noe enklere å få private midler eller midler fra kommune, fylkeskommune og stat. Skal dette la seg realisere, bør det allerede for neste år øremerkes penger til en slik insentivordning.

2. Erfaringsinnsamling fra menigheter, kirkelige institusjoner og sentre

- En årlig faglig og nettverksbyggende dialogkonferanse etableres i Norge.
- Nettverket av dialogsentre og søsterorganisasjoner avholder i tillegg årlige nettverksmøter, der erfaringsdeling står sentralt.

Tiltakspunktene ovenfor dekker riktignok bare deler av behovet, særlig på lokalt og regionalt plan. Her kan de ulike kirkelige aktørene og samarbeidspartnere bidra overfor menigheter og prostier (vedtaket nevner aktører som misjonsorganisasjonene, barne- og ungdomsorganisasjoner, kirkelige dialogsentre, KIA, KN, Norske kirkeakademier og Kirkens Bymisjon, m.fl.).

Mange menigheter og andre gjør denne typen arbeid allerede, men vedtaket legger opp til en enda tydeligere vekt på dialog og dialogisk metode. De følgende punktene om økt dialogaktivitet og mer fokus på utdanning, kompetanseheving og ressurser vil være avgjørende i sammenheng med etablering av flere sentre med særlig dialogfokus.

Økonomi:

Utgifter til årlig fag- og nettverkskonferanse dekkes hovedsakelig av deltakeravgift. Det legges opp til insentivmidler for arrangør og deltagere som dekker deler av utgiftene og sikrer bred deltagelse.

Hvis konferansen holdes ulike steder i landet (f.eks. arrangert lokalt av ulike kirkelige dialogsentre), vil det også være mulig å søke om kommunale og fylkeskommunale midler.

3. Økt dialogisk aktivitet i lokalmenigheter:

Tiltakspunktene i vedtaket:

- a. *Skape nye møteplasser for mennesker med forskjellig tro eller overbevisning*
- b. *Bringe erfaringer fra dialog inn i gudstjenesteliv*
- c. *Invitasjoner til mennesker av annen tro eller overbevisning til kirkens fellesskap som tegn på gjestfrihet*
- d. *Bruke dialogiske arbeidsmetoder i diakonalt arbeid*
- e. *Dialog i trosopplæringen*
- f. *Synliggjøre dialog i planer og rapporter*

Oppfølging av dette punktet er avhengig av at bispedømmer, prostier og fellesråd setter av ressurser til dialogarbeid – sett i sammenheng med andre arbeidsoppgaver i kirken:

- Etter- og videreutdanning av ansatte (og frivillige)
- Fokus på feltet gjennom temadager og -samlinger
- Tiltak for å legge dialog inn i planer og rapportarbeid på en enkel, overkommelig måte og i en form som er lett å formidle og dele med andre.
- Særlig arbeid med dialog overfor barn og unge og innrette deler av trosopplæringen mot dette feltet.
- Invitere til gudstjenester og samlinger både i forbindelse med feiringer og i forbindelse med kriser og katastrofer.
- Legge til rette for å delta i lokale ressurs- og krisegrupper som inkluderer mennesker fra ulike tros- og livssynssamfunn.
- Tilrettelegge lokalt for gravplasser, temagrupper, tros- og livssynsbetjening osv.

Hvordan stimulere til økt dialogaktivitet i menighetene? Vedtaksteksten foreligger som en oppfordring fra Kirkemøtet. Dialogtiltak og -aktivitet i lokale menigheter rundt om i landet har – etter hva vi erfarer – økt de siste tiårene. (Dette foreligger det lite forskningsbasert dokumentasjon på, ref. følgende punkt om forskning). Dialog er krevende og langsiktig arbeid, og stimulering til dialog lokalt krever derfor også langsiktighet, slik vi også legger opp til i de andre tiltakspunktene.

Bispedømmene, prostiene og fellesrådene er derfor instrumentelle i arbeidet med dette punktet. Hvordan tilrettelegging og langsiktig arbeid legges opp, er mye opp til hvert enkelt bispedømme, prosti og fellesråd. Regionalt og lokalt engasjement er de beste garantister for økt aktivitet og forankring i menighetene, men må kombineres med en synlig satsing fra sentralkirkelig hold, fra kirkelige aktører og i hvert enkelt bispedømme.

4. Forskning, refleksjon, utdanning og ressurser/materiell innen dialog

Tiltakspunktene i vedtaket:

- a. **Ungdommens kirkemøte:** *Dele unges erfaringer.*
- b. **Bispemøtet og Kirkerådet:** *Etterutdanning av kirkelig ansatte.*
- c. **Bispemøtet, Kirkerådet, Mellomkirkelig råd og Samisk kirkeråd:** *Utvikle studie- og kursmateriell.*
- d. **De teologiske lærestedene:** *Styrke forskning og undervisning om dialog.*
- e. **De kirkelige dialogsentrene, Kirkerådet, Mellomkirkelig råd og Samisk kirkeråd:** *Utvikle ressursmateriell for trosopplæring i alle aldre.*
- f. **De kirkelige dialogsentrene:** *Legge til rette for erfaringsutveksling mellom menigheter.*

I dag finnes kurs og utdanningsløp som har dialogisk kompetanse som del av læringsmålene, det finnes forskning som knytter an til dialog, og en del ressurser er utviklet. Utgangspunktet for økt satsning er god – vi begynner ikke på bar bakke – og interessen for feltet er økende.

I det følgende skisserer vi noen av de konkrete planer som er lagt knyttet opp til tiltakspunktene ovenfor. I dette blir også kartlegging av eksisterende kurstilbud, utdanningsløp og ressurser en del av bildet.

- a. *Dele unges erfaringer:* Ungdommens kirkemøte vil – som et pilotprosjekt – følge opp Kirkemøtevedtaket over to år! I år blir fokus på sosiale medier og dialog, neste år blir fokuset på innhentede erfaringer med dialog fra de ulike ungdomsråd og -utvalg over hele landet.
- b. *Etterutdanning av kirkelig ansatte:* Mellomkirkelig råd starter samtaler med Bispemøtet om hva Kirkemøtevedtaket betyr for videre- og etterutdanning for prester i Den norske kirke. Sekretariatet skal også ha samtaler med Kateketforeningen-Den norske kirkes undervisningsforbund og Det Norske Diakonforbund. Mellomkirkelig råd planlegger også flere møter med de teologiske og diakonale utdanningsinstitusjonene for å drøfte deres bidrag til feltet.

Så langt har de kirkelige dialogsentrene i Oslo, Stavanger og Bergen vært blant de som systematisk har utdannet kirkelig ansatte og frivillige innen dialog. En del etter- og videreutdanningskurs har også hatt elementer av dialogfokus i seg. Ut over dette har seminarer og konferanser i ulike sammenhenger vært det tilbudet kirkelig ansatte har kunnet benytte seg av.

- c. *Utvikle studie- og kursmateriell og*
- e. *Utvikle ressursmateriell for trosopplæring i alle aldre:* Mellomkirkelig råd ønsker i første omgang å gjennomgå og kartlegge eksisterende materiell og bygge videre på det som allerede finnes (ref. vedtakets henvisning til «Dialogteologi på norsk» og «Religionsmøte ved kirkelige handlinger»). Som del av dette arbeidet ønsker vi å samle Mellomkirkelig råds arbeid med dialog gjennom årene og informasjon og ressurser fra de ulike kontaktgruppene på en nettside. I forlengelse av dette ønsker vi også å lage en ressursbank på nett for menighetene. I løpet av 2017 ønsker vi også å publisere en mindre bok som «... utformes med et jordnært språk som er tilgjengelig for alle i menighetene.» (Merknadene, s. 3). Deler av bokens innhold legges ut på ressursbanken. Vi ønsker også at det utformes et mindre hefte med tips og råd og henvisninger til informasjon om MKRs arbeid

med dialog, kontaktgruppens nettsider, ressursbanken og boken.

- d. *Styrke forskning og undervisning om dialog:* Som nevnt planlegger Mellomkirkelig råd et møte med de teologiske og diakonale utdanningsinstitusjonene for å drøfte deres bidrag til feltet. For Mellomkirkelig råd er det særlig viktig å bruke Teologisk nemnd opp mot dette arbeidet (Se for øvrig pkt. b.).
- f. *Legge til rette for erfaringsutveksling mellom menigheter:* Eksisterende arbeid ønskes sikret og utvidet gjennom etableringen av flere kirkelige dialogsentre og utvidet samarbeid på tvers.

Økonomi og konkrete tiltak:

Mellomkirkelig råd ønsker at det settes av midler til utvikling av studie- og ressursmateriell, utvikling og vedlikehold av nettsider om dialog, og en ressursbank på nett om det samme. Det å gjøre slikt materiell tilgjengelig er avhengig av gode tekster, god formgivning og god grafisk tilrettelegging.

5. Samisk kirkeråd: Legge til rette for samtaler om kristen tro og samisk spiritualitet

Mellomkirkelig råd ser frem til et samarbeid med Samisk kirkeråd på alle de ovenfor nevnte punktene. Vi er spent på hva som kommer ut av de samtaler som skal føres – også mellom Samisk kirkeråd og andre råd og utvalg – om kristen tro og samisk spiritualitet.

Forslag til vedtak

MKR har følgende innspill til sekretariatets oppfølging i KM-saken:

.....